

Lærerveiledning til utdrag fra *Aasta Hansteen og jakten på søsterskapet*

Mål med opplegget

Å vekke elevenes interesse for sakprosa:

- ✓ gjennom at elevene utforsker tekstene
- ✓ gjennom at elevene setter ord på sin personlige leseopplevelse
- ✓ gjennom at elevene diskuterer temaer som tas opp i teksten
- ✓ gjennom at elevene bruker sakprosaetekster som inspirasjon og modell for egne tekster
- ✓ gjennom at elevene reflekterer kritisk over tekstenes påvirkningskraft og troverdighet
- ✓ gjennom at elevene bruker sakprosaetekster som inspirasjon og modell for egne tekster

Opplegget baserer seg på en dynamisk og rullerende versjon av prinsippet om IGP: Individuelt – Gruppe – Plenum. Tanken er at elevene skal jobbe på disse tre måtene i klasserommet i løpet av en økt. Slik får de tenkt, lest og eventuelt skrevet på egen hånd og diskutert og eventuelt skrevet i samråd med læringspartnere hvor lærer kan være i rommet og moderere og hjelpe. Innimellom skal lærer også få mulighet til å løfte spørsmål og elevinnspill til hele klassen, styre ordet og samle klassens tanker i større grad. Om man lar elevene tenke, lese og skrive individuelt eller i liten gruppe først og være forberedt, vil lærer kunne oppnå et større muntlig engasjement i plenum. Flere «tør» å melde seg på.

Før lesing

Klassesamtale og individuelt/gruppe

Utdraget er fra en tegneserie.

Skriv tittelen *Aasta Hansteen og jakten på søsterskapet*, gjerne på grøntavle, med kritt om tilgjengelig. La det høres litt at du setter i gang timens tema! Utdraget tar for seg temaer som feminisme, kvinnekamp, likestilling, at alles stemmer skal bli hørt/ytringsfrihet, en kvinnes syn på skjevhet i menneskerettigheter, å bli avvist av myndigheter, mindreverdighet, ideen om hva et ekteskap skal være, kirkemakt, samhold/mangel på samhold, respekt for individets frihet i et demokrati, perspektiver på norsk historie og empati for unge kvinners tilværelse.

Be elevene snakke seg imellom om tittelen, i læringspar eller i grupper på 3-4 og ta utgangspunkt i spørsmål som:

- Hva er det første dere tenker på når dere hører eller leser «jakten på søsterskapet»?
- Hva vil det si å være feminist?
- Hva vil det si å ha en stemme?

Ta en runde i plenum og hør hva de ulike gruppene tenker. Hva er likt? Hva er ulikt? Husk å oppmuntre dem til å begrunne sine påstander:

- ...fordi...
- Grunnen til at jeg mener det er at...
- På bakgrunn av det jeg sa så...

I slike samtaler er det viktig at du som lærer spiller på lag med elevene og er begeistret for elevenes innspill. Gjenta med oppfølgingsspørsmål «... så du sier at?» «...er det det du mener?»

Repetér og resonner sammen med elevene. Spør gjerne andre om å gjenta elevenes resonnerement eller om noen vil tilføye noe, med spørsmål som «Er du enig eller uenig? Begrunn», «Hva mener du om det?», eller «Hvorfor tror du det?»

Slik kan du få elevene til å delta i videre diskusjon og oppmuntre elevene til å dele sine ideer, lytte til hverandre og eventuelt også endre sin tankegang.

Les også ingressen, underoverskrifter og studer bilder/illustrasjoner før de leser hele teksten. Slik sikrer du at de unge leserne er godt påskrudde og får et større læringsutbytte av lesingen.

Det kan også være lurt å be elevene fortelle om sine forventninger til tegneserien: «Hva tror du den handler om?»

Underveis

Forslag

- Sett strek under ruter eller ord dere lurer på, eller liker.
- Marker en rute, en tegning, et sitat eller en setning du liker ekstra godt. Forbered deg på å begrunne hvorfor du liker nettopp dette.
- Skriv ned, eller strek under alle ord, eventuelt ruter du mener er viktige for å huske tekstens innhold mens du leser.
- Les og la assosiasjonene vandre fritt mens du leser.

Etter lesing

Individuelt

La elevene få tid til å samle notatene fra «underveis» i ett sammendrag med fullstendige setninger.

Gruppe/læringspar

De elevene som ikke noterte noe mens de leste, kan dele sine inntrykk og tanker om tegneserien med en læringspartner eller en liten gruppe.

Klassesamtale

Ta utgangspunkt i elevenes notater/gruppesamtaler og gjennomfør en klassesamtale.

På generell basis anbefaler vi at litterære samtaler tar utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. Åpne og autentiske spørsmål – spørsmål der svaret ikke er gitt på forhånd – kan gjøre det lettere for dem å relatere litteraturen til egen hverdag og eget liv og dermed også å engasjere seg i litteraturen.

Begynn derfor gjerne med spørsmål som: «Hva handlet dette om?», «hvordan forstår dere denne teksten/tegneserien?», «hva slags tekst er dette?» eller «hva tenkte dere mens dere leste?»

La deretter samtalen utvikle seg ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar – da opplever elevene at leseopplevelsene deres blir hørt og tatt på alvor.

Ellers *kan* følgende spørsmål inngå i diskusjonen med elevene, enten det er individuelt (I), i læringspar/grupper(G) eller i plenum (P):

- Stemte forventingene dine til tegneserien med inntrykket du sitter med nå, etter å ha lest hele? Hva var likt/ulikt?
- Hvorfor er Hansteen så sint?
- Hva er inntrykket ditt av presten på side 54? Hva med ektemannen?
- Hvis du bare ser på bildene, uten å lese tekst eller snakkebobler, hvilken historie forteller de? Blir den annerledes?
- Aasta sier at ekteskapet blir behandlet som om det overhodet ikke angår kvinnen. Hva mener hun med det?
- Hvorfor meldte Aasta seg ut av statskirken?
- Hva er «den store urettferdigheten»?
- Kan du forklare Aastas sammenligning mellom hester og kvinner av borgerskapet?
- Hva er et horisontalt og innskrenket perspektiv?
- Forklar det noe nedsettende begrepet «blåstrømpe»? Hva med «rødstrømpe», fra nyere tid?
- Kan du beskrive Aastas sinnsstemning i illustrasjonen på side 56? Hvordan ser miljøet rundt henne ut ellers?
- Hvordan fungerer skylapper?
- Hva kommer Aasta til å gjøre videre, tror dere?

Videre

Finn ut mer om andre norske, eller utenlandske kvinnerettighetsforkjempere. Lag en presentasjon.

Skriv en faktatekst om kvinnekamp i Norge, fra 1800-tallet til i dag.

Hva tror dere hennes kamp gjorde med Norge på kort, og/eller lang sikt? Endre den noe?

Finn ut, og skriv en tekst om hvorfor kirken og menn i mektige posisjoner ville bremse kvinners selvstendighet og tilgang til medbestemmelse. Både i eget liv og i samfunnet ellers.

Gruppearbeid

Hvem er vår tids Aasta Hansteen? Bruk ulike kilder og diskuter i klassen. Gå gjerne sammen i grupper og hold en presentasjon. Presenter likheter og ulikheter. Vær kildekritisk og bruk flere kilder, både norske og utenlandske.

I Norge fikk kvinner stemmerett i 1913. Bruk ulike kilder og lag en kronologisk liste over når ulike land innførte stemmerett for kvinner. Tenk: Er det noe dere blir overrasket over? Hvorfor fikk kvinner stemmerett mye senere enn (de fleste) menn? Ellers: Finnes det steder i verden i dag hvor kvinner ikke har stemmerett, eller har generelle rettigheter på lik linje som menn?

Hva er kjønnsbasert lønnsgap? Hva med likelønn? Finn ut av det ved å bruke flere kilder. Vær kildekritisk.